

Pavliuk I. S. The organizational framework of the development of women's sports based on the material of the first European Women's Futsal Championship

In the article analyzes the historical development of women's sports in the framework of the socio-political movement of the struggle of women for their rights, as a tool to demonstrate that women are on a par with men in all respects, including physical and volitional. It has been proven that over the course of several decades of the 19th-20th centuries, women's sports acquire their infrastructure and technical specifics, becoming an autonomous sociocultural institution within the framework of women's gender, where there are practically no male sports (women at the 2016 Olympics is 45 %). The prerequisites for organizing and holding the first European Women's Futsal Championship are considered. The group stages and the final of the four European Women's Futsal Championships were analyzed, so 23 teams took part in the qualifying stage, which, depending on the rating, started the tournament either from the preliminary round or from the main round stage, 16 teams took part in the main round matches distributed by draw to four groups, and the winners of each group (Spain, Portugal, Russia and Ukraine) went to the final part of the championship. The main prospects for the development of this sport in today's conditions are determined. It has been proven that today active work is being carried out to conduct activities in the field of mass futsal, in which players are helped to find their level, work is being done to ensure that sports facilities and conditions for players, referees and spectators meet the necessary standards. The rapid development of women's futsal has been confirmed, the future of this sport provides unlimited opportunities, and UEFA, with the support of national associations, intends to accelerate the rapid progress of women's futsal and set new standards for the game.

Key words: sports, women, futsal, European Championship, organization, competitions, game.

УДК 37.013.77

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.20>

Панасенко А. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ ЛЕКСИКОЮ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ СТУДЕНТАМИ-БАКАЛАВРАМИ ФІНАНСОВОГО ПРОФІЛЮ

Дослідження ґрунтується на результатах теоретичного аналізу робіт із психології, педагогіки, нейропсихології та психолінгвістики. У статті розглянуто наукові підходи (когнітивний і діяльнісний) щодо розуміння основ засвоєння іноземної лексики за професійним спрямуванням студентами-бакалаврами фінансового профілю, визначено найбільш важливі складники оволодіння профільним іноземним лексичним матеріалом. Актуальність обґрунтовується низьким рівнем володіння іноземною лексикою, причиною чого є психологічна неготовність до іноземного мовлення та недовготривалість у пам'яті мовця іноземних лексичних одиниць як таких, якими не послуговуються відповідно до завдань і стратегій мовленнєвої діяльності. На основі результатів дослідження окреслено особливості вивчення іноземної мови для фахівців фінансового профілю, подано поетапність розумових дій та послідовність оволодіння мовленнєвими лексичними навичками на шляху досконалого засвоєння іноземної лексики студентами-бакалаврами. Доведено, що іноземний динамічний стереотип відіграє важливу роль у навчанні майбутніх фінансистів. Розглянуто специфічні характеристики «покоління Z» як здобувачів освіти.

Теоретичний аналіз джерел із теми дослідження дав змогу окреслити психолого-педагогічні рекомендації щодо оволодіння іноземною лексикою за професійним спрямування студентами фінансового профілю, а саме: урахування особливостей функціонування психічних процесів потенційного мовця; індивідуальний підхід до кожного студента; атмосфера позитиву в аудиторії, спрямованість на успіх під час виконання завдань; необхідність навчання іноземної лексики у професійно орієнтованому середовищі; засвоєння іноземної мови без залучення рідної; цілеспрямованість навчання, внутрішня вмотивованість студента до оволодіння іноземною мовою; структурований розподіл вправ у часовому інтервалі; постійний моніторинг результатів навчання; організація освітнього процесу в умовах сучасного інформаційного середовища.

Ключові слова: лексика, лексична одиниця, іноземна лексика, іноземна лексика за професійним спрямуванням, іноземний динамічний стереотип, мовленнєва діяльність, мотивація, «покоління Z».

Українське суспільство прагне до широкомасштабних змін у більшості сфер життєдіяльності. Світовий науково-технічний прогрес вимагає від особистості XXI століття вміння швидко адаптуватися до стрімких економічних змін, бути психологічно готовим до нових умов життя. Вища професійна освіта в Україні особливо потребує ґрунтового реформування. Адже основою формування загальножиттєвих компетентностей в усьому світі є освітні послуги, ключовим завданням яких є підготовка майбутнього фахівця з фінансів, банківської справи та страхування до динамічних умов соціального середовища, набуття соціальних навичок (soft skills), оволодіння комунікативними компетентностями, й іноземними фаховими зокрема.

Перший освітній англійський професійний індекс (The Education First English Proficiency Index (EF EPI)) ідентифікує володіння англійською мовою як базову вимогу сьогоденної глобальної економіки. У документі стверджується, що ведення переговорів із торговими партнерами їхньою ж мовою – це не лише технічна необхідність, але й основа побудови довгострокових взаємовідносин [14].

З огляду на це зростає запит на спеціалістів, які вільно володіють іноземною мовою та культурою іншомовного спілкування. Однак, значна кількість відомих і загальноприйнятих в освітній сфері методів і прийомів формування лексичного багажу людини, яка опановує іноземну мову, не дають бажаного результату – вільного спілкування в іншомовному середовищі, і фаховому передусім.

Проблема низького рівня володіння іншомовною лексикою пояснюється й тим, що лексичні одиниці не «затримуються» надовго в пам'яті мовця; лишаються «нічим багажем», що не застосовується відповідно до завдань і стратегії говоріння, мовець психологічно не готовий до послуговування іншомовною лексикою, а інколи й до її засвоєння. Це є підставою стверджувати, що психологічне підґрунтя ефективного засвоєння іншомовної лексики не втрачає своєї актуальності. Особливу увагу варто зосередити на першому бакалаврському рівні підготовки фахівців із фінансів, банківської справи та страхування. Основні завдання вказаного рівня відповідно до Національної рамки кваліфікацій спрямовані на формування здатності особи розв'язувати складні проблеми як у процесі навчання, так і в практичній діяльності, донесення до фахівців і нефахівців професійної інформації, ідей, рішень, думок, власного досвіду і передусім через різні форми спілкування (усно, писемно), у тому числі іноземною мовою [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що більш розробленими й апробованими є методики формування лексичної компетентності у студентів філологічних спеціальностей та обґрунтування психологічних особливостей здобувачів лінгвістичної освіти у процесі вивчення іноземної мови (праці С. Амеїліна, Т. Беленька, Н. Бориско, Л. Борисова, О. Вокуєва, С. Калініна, Г. Кудрявська, З. Кузьменко, Л. Кулик, М. Латушкіна, І. Липська, І. Онуфрієва, Н. Томасевич, Т. Яхнюк та ін). Шляхи удосконалення методик оволодіння іншомовною фаховою лексикою студентами нефілологічних спеціальностей у полі зору В. Борщовецької, С. Краснової, К. Мітрофанової, Ю. Молчанової, О. Павлової, Ю. Петровської, І. Свердлова, Ю. Семенчука, Л. Тернавської та ін. Однак, на нашу думку, психологічне підґрунтя опанування іноземної мови студентами нефілологічного профілю потребують окремого дослідження.

Погодимось з думкою Б. Беляєва, С. Бучацької, В. Каширської про те, що основою оволодіння іноземною мовою є активний словник іншомовних слів, чому передують кропітка робота з його формування. Підґрунтям оволодіння іншомовною лексикою за професійним спрямуванням студентами нефілологічних спеціальностей, і фінансової галузі зокрема, є передусім їхня психологічна вмотивованість та готовність до цілеспрямованого процесу засвоєння лексичних іншомовних одиниць.

З огляду на зазначене **метою і завданнями** нашої наукової розвідки є теоретичний аналіз психолого-педагогічної, нейропсихологічної, психолінгвістичної літератури щодо особливостей усвідомлення, засвоєння іншомовної лексики за професійним спрямуванням студентами фінансового профілю, послуговування нею під час опрацювання іншомовної інформації, розробка рекомендацій щодо оволодіння іноземною лексикою професійного спрямування студентами фінансового профілю як представниками «покоління Z».

Безперечно, що найбільшим багатством будь-якого суспільства є його мова, а цінністю мови є її словниковий склад, за допомогою якого людина може не лише повідомляти факти чи передавати певну інформацію, а й висловлювати власні емоції, переживання, міркування, спонукати співрозмовника чи слухачів до певних дій, формувати культуру власного народу. Лексичне багатство мови свідчить про рівень розвитку суспільства.

Як відомо, слово «лексика» походить із грецької («lexicos» – словниковий, той, що відноситься до слова) і має кілька близьких за змістом трактувань. У більш широкому значенні – це сукупність слів певної мови чи діалекту, словниковий склад певної мови; у дещо вузькому – це словниковий склад мови письменника чи художнього твору. Відповідно, сукупність усіх слів певної мови становить лексику даної мови, її словниковий склад. Варто зазначити, що лексикою називають також певну частину словникового складу мови: лексика абстрактна, лексика термінологічна, лексика побутова, лексика емоційна тощо. Кембриджський словник англійської мови трактує це поняття як усі слова будь-якої мови [15]. За допомогою лексики людина має змогу членувати навколишню дійсність і свою внутрішню реальність на частини і кожній із них присвоювати назву-замінник. Лексика сприяє більш проникливого сприйняттю навколишнього, забезпечує формування структурованості й логічності мислення як всього суспільства, так і окремого індивіда. Іноземна лексика, у свою чергу, представлена словниковим складом мови, що вивчається. Відповідно, основною одиницею вивчення лексичного матеріалу є лексична одиниця (ЛО).

Варто подати визначення терміна «іноземна лексика за професійним спрямуванням». Це сукупність слів іноземної мови, орієнтованої на певний фах з метою опанування іноземного наукового дискурсу, необхідного для формування професійно-орієнтованої комунікативної мовленнєвої компетенції (лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної) та забезпечення ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі.

Основою вільного володіння мовою, й іноземною зокрема, передовсім є добре засвоєний мовцем лексичний матеріал, яким він може легко, швидко і гнучко оперувати у процесі мовлення. Водночас ефективне засвоєння лексичних одиниць можливе лише за умови використання іноземної мови як засобу комунікативної діяльності. Відповідно, ключовою метою навчання лексики є створення необхідних передумов для формування мовленнєвої діяльності [3].

Досліджуючи процеси формування іншомовних ЛО у студентів нефілологічних спеціальностей, В. Терещук дійшла висновку про необхідність навчання іншомовної лексики у професійно орієнтованому

середовищі, що потенційно слугує мотиваційним ресурсом. Можемо стверджувати, що ознайомлення студентів фінансового профілю з іншомовними ЛО в контексті їхньої майбутньої професійної діяльності значно активізує пізнавальні мотиви. Розв'язання студентами завдань професійного характеру іноземною мовою забезпечує можливість глибокого розуміння значень ЛО та їх практичного застосування [13]. О. Лозова зазначає, що знання закономірностей засвоєння іноземної мови та моделювання цього процесу дає змогу наблизити результативність керованого оволодіння мовою до високого рівня [9].

У 1969 році видатні психологи О. Леонт'єв та І. Зимня акцентували увагу на тому, що вивчення іноземної мови – це навчання мовленнєвій діяльності за допомогою іноземної мови [5]. Таким чином, прояснення психологічних механізмів формування мовленнєвих операцій (сприйняття, осмислення, концентрації, розподілу уваги, різних видів пам'яті, прогнозування (антиципації) та ін.) є тим ключем, який відкриває можливості для покращення оперування іншомовною лексикою за професійним спрямуванням дає змогу дібрати ефективну систему вправ і завдань (детальніше про основні механізми мовленнєвої діяльності засвоєння лексичного матеріалу – у наступних наших дослідженнях).

Окремо варто зробити акцент на мотиваційному складникові процесу опанування іншомовної лексики. І. Зимня зазначала, що одночасне приведення в дію механізмів мотивації підвищує ефективність навчання іншомовному говорінню. За умови чіткої організації внутрішніх мотивів індивіда навчання означеному виді мовленнєвої діяльності стає особистісно-значущим і особистісно зорієнтованим [4]. На думку дослідниці, відчуття потреби в говорінні іноземною мовою є основою усвідомленого навчання студента. Безсумнівно можемо стверджувати, що одне з першочергових завдань викладання іноземної мови за професійним спрямуванням – це така організація навчання іншомовної комунікації, вагомим результатом чого є задоволення комунікативних і пізнавальних потреб здобувача освіти.

На думку І. Зимньої, основними психологічним підґрунтям формування стійкої іншомовної мовленнєвої навички є: цілеспрямованість навчання, внутрішня мотивація студента; структурований розподіл вправ у часовому інтервалі навчання; упровадження тренувального аспекту у комунікативно значущу мовленнєву ситуацію; необхідність постійного моніторингу результатів виконаних завдань; розуміння потенційним мовцем загального принципу та схеми дій тренуваної операції; урахування впливу інтерференції раніше вироблених навичок, у тому числі – навичок використання рідної мови [4, с. 151-152].

На підставі означених передумов формування мовленнєвих навичок поступово було вибудовано два підходи до засвоєння іншомовної лексики, а саме: «традиційний» (максимальне «занурення» в мовне середовище) і діяльнісний (усвідомлене, цілеспрямоване, саморегульоване, поетапне оволодіння лексичним матеріалом). При цьому важливим є зміщення акценту в оволодінні іншомовною лексикою з мови як системи і мовлення як процесу використання мовної системи на мовленнєву діяльність іноземною мовою [4; 8]. Найбільш ґрунтовні теоретико-експериментальні дослідження, що розкривають діяльнісний підхід, були проведені й описані Б. Біляєвим, І. Зимньою, З. Кличнковою, Т. Серовою, О. Леонт'євим.

Отже, процес оволодіння іншомовною лексикою за професійним спрямуванням можна описати як певну послідовність дій, що складається зі сприйняття ЛО, розпізнавання й розуміння, операцій з відновлення ЛО, їх «виклику» з довготривалої пам'яті, трансформація та сполучення з інакше кажучи для висловлення думок. Це свідчить про поетапність розумових дій та послідовність оволодіння мовленнєвими лексичними навичками на шляху досконалого засвоєння іншомовної лексики. Із цього, власне, простежується потреба застосування різних стратегій для формування рецептивних і репродуктивних лексичних навичок [12, с. 122].

Іншим важливим підходом до засвоєння іншомовної лексики є дослідження особливостей функціонування психічних процесів у ході когнітивної діяльності кожного потенційного мовця під час «привласнення» ним іншомовного лексичного матеріалу. Мовиться про мислення, пам'ять, сприймання, відчуття, увагу, уяву, які активно впливають на когнітивні стратегії довготривалого запам'ятовування ЛО та їх використання в іншомовній мовленнєвій ситуації (Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонт'єв, І. Зимня та ін.) [4; 5; 8; 12]. Саме здатність комплексно і ефективно послуговуватися означеними когнітивними процесами під час виконання студентами мнемічних операцій із ЛО вважається однією із базових психологічних передумов засвоєння ними іншомовної лексики і за професійним спрямуванням зокрема.

Нейропсихологічний аналіз особливостей переробки лексичної інформації (за Т. Ахутіною та В. Каширською) засвідчив, що володіння іноземною мовою припускає утворення особливого динамічного стереотипу в корі великих півкуль головного мозку. Цей стереотип схожий за функціонуванням до динамічного стереотипу, що лежить в основі володіння рідною мовою, і водночас – відмінний від нього. Існує значна кількість фактів, які свідчать про те, що скількома б різними мовами не володіла людина, кожній із цих мов відповідає свій особливий стереотип [1; 9, с. 9-10].

Також відомо досить багато фактів про те, що іншомовний динамічний стереотип утворюється значно швидше і характеризується більшою міцністю тоді, коли людина засвоює іноземну мову не на базі рідної та за її посередництвом, а без допомоги рідної мови (без перекладу). Іншомовний динамічний стереотип функціонує значно краще, якщо його утворення відбувалося незалежно від динамічного стереотипу рідної мови. Опитування, проведене Б. Біляєвим, зазначило, що особи, які опанували в дитинстві іноземну мову шляхом практики, цілком вільно мислять двома різними мовами, але дуже не люблять перекладати з однієї мови на іншу: переклад вимагає від них додаткових зусиль і викликає неприємні відчуття [2; 9, с. 9-10].

Тому є всі підстави стверджувати, що іншомовний динамічний стереотип також відіграє важливу роль під час опанування іноземної лексики за професійним спрямуванням майбутніми фінансистами, що має прямий вплив їхньої емоційний компонент навчання.

Зазначене вище дає певну відповідь на запитання про те, чому учні в школі часто з величезними труднощами опановують іноземну мову. Якщо вчитель робить «становим хребтом» методики викладання мови переклад, то навчання мови призводить до утворення в корі великих півкуль головного мозку таких динамічних стереотипів, що не стільки сприяють, скільки перешкоджають оволодінню іноземної мови, зауважує Б. Беляєв [2; 9, с. 11].

Науковці в галузі психології, нейропсихології і психолінгвістики (А. Карпов, З. Кличнікова, Т. Серова та ін.) виокремили два базові вектори формування мовленнєвих операцій:

1) пошукової діяльності, у ході якої відбувається налаштування і підпорядкування меті та умовам діяльності (так звані «підлаштування і наслідування») і / або шлях «спроб і помилок»);

2) свідомого і довільного керування мовленнєвою операцією на рівні актуального усвідомлення з наступною автоматизацією і включенням у більш складну дію.

Опанувати чужу мову всіма мовленнєвими операціями лише одним з поданих способів неможливо, на практиці завжди відбувається їх поєднання [9, с. 6-7].

Сьогодення вимагає акцентувати увагу на тому, що потенційними суб'єктами, які оволодівають іноземну мову, є представники «покоління Z» («generation Z»), що було вперше описане у «теорії поколінь» (Н. Хоув і В. Штраус, 1991). У 2003–2004 роках науковці під керівництвом Є. Шаміс адаптували «Теорію поколінь» для країн СНД, зазначивши, що в нашому соціумі «поколінням Z» потрібно вважати дітей, які народилися й народяться в період 2004–2024 років. Психологічні особливості дітей «покоління Z» та способи роботи з ними описано у працях зарубіжних (Д. Коатс, С. Попова, Ш. Постник-Гудвін, А. Сапа, Є. Шаміс та ін.) і вітчизняних (Г. Колесова, О. Любченко, А. Мірошникова, Г. Солдатова тощо) науковців та викладачів-практиків [7].

У нашому дослідженні представниками зазначеного покоління є студенти-бакалаври фінансового профілю. Одним із базових критеріїв виокремлення «покоління Z» є всебічне проникнення в їхнє життя різноманітних девайсів і гаджетів. Це «цифрові люди», оскільки вони пов'язані між собою за допомогою мережі Інтернет та мобільних телефонів. Інформаційне середовище, у якому живе покоління Z, суттєво впливає на особистісний розвиток представників даної генерації. Їхні цінності знаходяться ще у процесі формування, але психологи вже відзначають їхнє тяжіння до індивідуалізму, самовпевненість і спрямованість на успіх.

Американський дитячий психолог Ш. Постник-Гудвін описує такі найбільш типові ознаки дітей покоління Z: нетерплячість, спрямованість на короткострокові цілі, їм важко довго залишатися зосередженими на чомусь одному, вони дуже непосидючі; залежність від Інтернету, віртуальний світ на першому плані, сенсорна депривація, техніку знають краще, ніж розуміють почуття людей; «застрягання» на стадії дифузної ідентичності; фрагментарність образного мислення; орієнтація на використання, «споживання», легко піддаються впливу; швидко дорослішають тощо [11].

У праці «Покоління та стилі навчання» відомої американської дослідниці у сфері освіти дорослих і дітей Джулі Катс [6] простежуємо рекомендації сучасним учителям щодо побудови адекватного стилю навчання учнів, які відносяться до «покоління Z».

У роботі Л. Коростіль «Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії» зроблено узагальнення цих порад [7]. Так, Л. Коростіль акцентує увагу на необхідності правильно структурувати навчальний процес, забезпечувати «зворотній зв'язок», «керувати мудро» (представники цього покоління хочуть, щоб наставник був мудрим керівником, а не «все знав»), подавати матеріал в оптимістичному тоні, ставити перед учнями зрозумілі й реальні цілі, ефективно використовувати час (представники «покоління Z» не здатні утримувати увагу на будь-чому понад 15-20 хв., тому важливо поділити навчальний час на певні інтервали, протягом яких в учнів буде змінюватися вид діяльності); не перевантажувати інформацією («покоління Z» хоче здобувати «сконцентровані» знання, воно свідомо ігнорує етапи уроку, спрямовані на «закріплення» матеріалу за допомогою його багаторазового повторення: як тільки сутність навчального матеріалу їм стає зрозумілою, подальше повторення того ж матеріалу стає недоречним).

Теоретичний аналіз джерел із теми статті дав змогу розробити психолого-педагогічні рекомендації щодо оволодіння іноземною лексикою за професійним спрямування студентами фінансового профілю як представниками «покоління Z»:

- 1) урахування особливостей функціонування психічних процесів потенційного мовця;
- 2) дотримання індивідуального підходу до кожного студента;
- 3) атмосфера позитиву в аудиторії, спрямованості на успіх;
- 4) необхідність навчання іншомовної лексики у професійно орієнтованому середовищі;
- 5) засвоєння іноземної мови без залучення рідної;
- 6) цілеспрямованість навчання, внутрішня вмотивованість студента до оволодіння іноземною мовою;
- 7) структурований розподіл вправ у часовому інтервалі;
- 8) постійний моніторинг результатів навчання;
- 9) організація освітнього процесу в умовах сучасного інформаційного середовища;
- 10) «яскравість і візуальність» матеріалу, що вивчається.

Висновки. Отже, можемо висновувати, що серед психологічних, психолінгвістичних, нейропсихологічних та педагогічних особливостей процесу оволодіння іноземною лексикою за професійним спрямуванням виокремлюють когнітивний і діяльнісний підходи та механізми мовленнєвої діяльності. Доведено, що динамічний стереотип грає важливу роль в оволодінні іншомовним лексичним матеріалом.

Обґрунтування доцільності пошуку ефективних шляхів засвоєння лексичних одиниць представниками «покоління Z» дає змогу вдосконалити методику викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів фінансового профілю.

Умови традиційного навчання з вимогами фундаментальних системних знань та методами суб'єкт-об'єктного репродуктивного навчання не є ефективними для порозуміння тих, хто навчається, із тими, хто навчає. Варто шукати сучасні підходи та розробляти новітні технології оптимізації як освітнього процесу в цілому, так і процесу оволодіння іноземною мовою, і засвоєння іншомовної лексики зокрема. Це і є перспективами наших подальших наукових розвідок.

Використана література:

1. Ахутіна Т., Каширская В. Нейропсихический анализ индивидуальных особенностей переработки лексической информации. *Вопросы психологии*. 2000. № 3. С. 93-101.
2. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б. В. Беляев. Москва : Просвещение. 1965. 227 с.
3. Друзь Г. Рационалізація процесу засвоєння іншомовної лексики. *Рідна школа*. 2002. № 1. С. 61-65.
4. Зимняя И. Лингвopsихология речевой деятельности. Москва : Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО: «МОДЭК», 2001. 432 с. (Серия «Психологи Отечества»).
5. Зимняя И. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва : Просвещение. 1991. 222 с.
6. Катс Дж. Поколения и стили обучения. Москва : МАПДО; Новочеркасск: НОК. 2011. 121 с.
7. Коростіль Л. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. Випуск № 1 (34). 2018. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229 (дата звернення 15.12.2019)
8. Леонтьев А. Психологические предпосылки раннего овладения иностранным языком. *Иностранные языки в школе*. 2002. № 5. С. 24.
9. Лозова О. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови: Навчально-методичний посібник. К. 2010. 143 с.
10. Национальная рамка квалификаций URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>
11. Сапа А. Поколение Z – поколение эпохи ФГОС. *Инновационные проекты и программы в образовании*. 2014. № 2. С. 24-30.
12. Семенчук Ю. Психолого-педагогічні передумови формування лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей. *Психологія і суспільство*. 2006. № 4. С. 121-126.
13. Терещук В. Ефективні способи семантизації іншомовних лексичних одиниць в умовах віртуального навчального середовища. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19199-efektivni-sposobi-semantizacii-inshomovnixleksichnix-odinic-v-umovax-virtualnogo-navchalnogoseredovishha.html> (дата звернення 15.12.2019)
14. Education First English Proficiency Index EF EPI Reports URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/> (дата звернення 03.12.2019)
15. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lexis?topic=terminology-and-vocabulary>

References:

1. Akhutyna T., Kashyrs'ka V. Neyropsykhichnyy analiz indyvidual'nykh osoblyvostey pererobky leksychnoy informatsiyi [Neuropsychic analysis of individual features of lexical information processing] *Voprosy psikhologii*. 2000. № 3. S. 93-101. [in Russian]
2. Byelyayev B. V. Narysy psikhologii vykladannya inozemnykh mov [Essays on the psychology of teaching foreign languages]. / B. V. Byelyayev. Moskva: Prosvitnytstvo. 1965. 227 s. [in Russian]
3. Druh H. Ratsionalizatsiya protsesu zasvoyennya inshomovnoyi leksyky [Streamlining the process of mastering foreign language vocabulary]. *Domashnye navchannya*. 2002. № 1. S. 61-65. [in Ukrainian]
4. Zymnia I. Linhvopsykhohiya movlennyevoy diyalnosti [Linguistic Psychology of Speech Activity]. Moskva: Moskovs'kyi psikhologo-sotsial'nyy instytut, Voronezh: NUO: MODEK, 2001. 432 s. (Seriya «Vitchyznyani psikhohy»). [in Russian]
5. Zimnyaya I. Psikhologiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole [Psychology of teaching foreign languages at school]. Moskva: Prosveshcheniye. 1991. 222 s. [in Russian]
6. Kats Dzh. Pokoleniya i stili obucheniya [Generations and Learning Styles]. Moskva: MAPDO; Novocherkassk: NOK. 2011. 121 s. [in Russian]
7. Korostil L. Pokolinnya Z: poshuk sposobiv pedahohichnoyi vzayemodiyi [Generation Z: Finding ways of pedagogical interaction]. *Narodna osvita. Elektronne naukovе fakhove vydannya*. Vypusk № 1 (34). 2018. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229 (Last accessed 15.12.2019) [in Ukrainian]
8. Leontyev A. Psikhologicheskiye predposylki rannego ovladeniya inostrannym yazikom [Psychological prerequisites for the early mastery of a foreign language]. *Inostrannyye yazyki v shkole*. 2002. № 5. S. 24. [in Russian]
9. Lozova O. Psikhohichni aspekty zasvoyennya inozemnoyi movy [Psychological aspects of mastering a foreign language: Navchalno-metodychnyy posibnyk. K. 2010. 143 s. [in Ukrainian]
10. National Qualifications Framework URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12First> (Last accessed 16.01.2020) [in Ukrainian]
11. Sapa A. Pokoleniye Z – pokoleniye epokhi FGOS [Generation Z – generation of the GEF era]. *Innovatsionnyye proyekty i programy v obrazovanii*. 2014. № 2. S. 24-30. [in Russian]
12. Semenchuk Yu. Psikhologo-pedahohichni peredumovy formuvannya leksychnoy kompetentsiyi u studentiv ekonomichnykh spetsialnostey [Psychological and pedagogical prerequisites of formation of lexical competence in students of economic specialties]. *Psikhohohiya i suspilstvo*. 2006. № 4. S. 121-126. [in Ukrainian]
13. Tereshchuk V. Efektivni sposoby semantyzatsiyi inshomovnykh leksychnykh odynyts v umovakh virtualnogo navchalnogo seredovishcha [Effective ways of semantizing foreign language lexical units in a virtual learning environment]. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19199-efektivni-sposobi-semantizacii-inshomovnixleksichnix-odinic-v-umovax-virtualnogo-navchalnogoseredovishha.html> (Last accessed 15.12.2019) [in Ukrainian]
14. English Proficiency Index EF EPI Reports URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/> (Last accessed 03.12.2019)
15. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lexis?topic=terminology-and-vocabulary>

Panasenko A. V. Psychological peculiarities of foreign lexis for professional purposes acquisition process by future bachelors of finance

The research is based on the theoretical analysis of psychological, pedagogical, neuropsychological and psycholinguistic results. The article deals with scientific approaches (cognitive and action-oriented) to understanding the basis of mastering foreign lexis for professional purposes by students of finance department; defined the most important components of foreign language acquisition. Relevance is justified by the low-level foreign lexis acquisition, the reason is a short duration lexical items in speaker's memory, which do not use according to the tasks and strategies of speech actions. From this point of view, the speaker psychologically is not in the act of using foreign lexis.

On the research results, the foreign language learning peculiarities for future financiers were outlined; stages of mental actions and consistency of speech lexical skills mastering on the way of advanced students foreign lexis acquisition were presented. Proved that dynamic foreign-language stereotype takes an important part in future financiers' education. "Generation Z" specific characteristics as mentioned students were considered; psycho-pedagogical recommendations of mastering foreign lexis were developed.

Theoretical analysis of sources on this topic allowed to develop psychological and pedagogical recommendations of mastering a foreign lexis for professional purposes students of financial profile, among them: taking into account the features of the functioning of the mental processes of a potential speaker; adherence to each student's individual approach; positive audience atmosphere, commitment to success exercising; the need to teach a foreign language in a professionally oriented environment; mastering a foreign language without involving a mother tongue; purposefulness of study, inner student's motivation to master a foreign language; structured distribution of exercises in the time interval; continuous monitoring of learning outcomes; organization of educational process in the conditions of modern information environment.

Key words: lexis, lexical item, foreign lexis, foreign lexis for professional purposes, dynamic foreign-language stereotype, speech action, motivation, "generation Z".

УДК 371.134:80

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.21>

Пахомова О. В.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Аналізуються основні підходи до розуміння педагогічної технології як поняття: науковідповідне тлумачення, інструментальний підхід, організаційна концепція. Нами розглядаються різні педагогічні технології, спрямованих на формування професійної компетентності майбутніх вчителів (проблемна, задачна, імітаційно-моделююча, імітаційно-ігрова, технологія творчих проєктів). Також виокремлюються основні характерні ознаки, притаманні сукупності визначених педагогічних технологій та принципи їх впровадження в освітній процес.

На нашу думку, ефективність поєднання педагогічних технологій полягає в тому, що вона надає можливість гнучкого управління процесом формування професійної компетентності, оскільки включає три взаємопов'язані етапи: мотивування на оволодіння професійною компетентністю, організацію діяльності майбутніх учителів філологічних дисциплін щодо її формування та контроль за результатами. Перевага поєднання педагогічних технологій полягає в тому, що результати контролю впливають на зміст організаційного етапу – дають змогу змінювати та модифікувати його згідно потреб майбутніх учителів. Поєднання педагогічних технологій, базуючись на принципі системності, створює взаємозв'язок структури, змісту, засобів організації навчально-виховного процесу, цілей із результатами діагностики, що виявляється в гармонійному поєднанні всіх елементів педагогічної системи. Невід'ємною ознакою поєднання педагогічних технологій є особистісний та творчий аспекти організації навчального процесу та визначення мети. Дієвість поєднання педагогічних технологій дозволяє структурувати навчальний матеріал таким чином, щоб включити майбутніх учителів в активний процес пізнання та впливати на ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний, поведінковий компоненти професійної компетентності та забезпечувати підвищення її рівня.

Ключові слова: педагогічні технології, освітній процес, проблемна, задачна, імітаційно-моделююча, імітаційно-ігрова технологія, технологія творчих проєктів, професійна компетентності майбутніх вчителів.

Педагогічні технології у наш час вже давно перестали бути лише доменом технічної сфери і міцно увійшли у прикладну педагогічну науку. У сучасній дидактиці знайшли своє висвітлення різноманітні технології покликані забезпечити досягнення конкретних задач підготовки фахівців, підвищення ефективності навчально-освітнього процесу та розвитку творчої особистості, тих хто навчається.

Ефективність залучення педагогічних технологій у систему професійної підготовки майбутніх педагогів обумовлена чітким ціле покладанням, упорядкованістю процесу та засобів досягнення мети та легкістю управління освітнім процесом.

У психолого-педагогічній літературі педагогічна технологія (від грецького *techné* – мистецтво, наука, *logos* – поняття, вчення) організації навчально-педагогічного процесу має декілька підходів до її визначення. Загалом існують три наступні підходи: